

106 Vergankelijkheid

Dinsdagmorgen, 16 april 2019. Tussen het wakker worden en de gang naar de badkamer is er ook nu het dagelijkse ritueel: ik schuif het gordijn voor de slaapkamerramen en balkondeuren iets opzij en kijk naar buiten. En net als elke andere dag sinds wij hier – al weer 26 jaar – wonen, zie ik door het glas ook nu de Sassenpoort. Een oude heer – 606 jaar – maar hoe vitaal. Met pensioen, dat wel, maar hoe mooi!

Het bolwerk werd een plein,
de Sassenpoort - ooit vestingwerk -
staat nu alleen nog mooi te zijn.
Eeuwoude bomen lijken onvermoeid,
Hun armen in de lucht geheven,
met de geschiedenis te zijn vergroeid.
Mensen zijn hier hun weg gegaan,
de eeuwen door en even maar
voeg ik mij in de loop van het bestaan -
Alles waar geen verhaal van is
verdwijnt uiteindelijk in niets,
sterft in het tij van de geschiedenis.
Hoe kan ik, vragend zoekend kind
mij wagen op de golven van de tijd
als ik niet wist dat toch het leven wint?

Maar vandaag is het anders. Ik kijk naar de poort en nog nooit in die 26 jaar was ik zó doordrongen van zijn kwetsbaarheid als vanmorgen. Ik kijk naar de toren van de Sassenpoort en zie tegelijk die andere toren op het *Ile de la Cité* in Parijs, 559 kilometers hiervandaan. De toren van die oude dame, Notre-Dame de Paris, niet alleen van de Parijzenaren, maar van iedereen – Nôtre-Dame, La Dame du Monde. Heel de wereld heeft het kunnen zien, velen live: de toren die gisteravond – 15 april 2019 – als een brandende fakkel naar beneden donderde. Zo was het eeuwen geleden hier in Zwolle ook, dacht ik. Op 17 december 1682 stortte de door diverse blikseminslagen zeer verzwakte toren van de Grote of Sint Michaelskerk naar beneden, 500 meter van ons huis. Met zijn 115 meter toen de hoogste toren van Nederland. Ook toen moet er een enorme verbijstering zijn geweest.

Maar er is veel meer dan alleen verbijstering. Er wordt op straat gehuild, gezongen, gebeden. Mensen knielen. Hoe waar is ook nu weer het levenslied van Ramses Shaffy: *Zing, vecht, huil, bid, lach werk en bewonder*. Alleen vandaag wordt er even niet gelachen. Wel bewondering voor die honderden brandweermannen en politieagenten.

Wie heeft niet – staande voor de Sint Pieter in Rome, de Notre-Dame in Parijs, voor de Dom in Berlijn, de Sagrada Familia in Barcelona, voor de Westminster Abbey in

Londen – gedacht: *dat daar is groter dan ik ben!* Mensen metselen stenen, nee, bouwen kathedralen. Ze staan daar, de stenen reuzen – onvergankelijk lijken ze.

Maar dan, opeens, brandt die kolossale Dame en ontwaken wij uit de roes van de draaikolk die ons leven is. Er is in onze wegwerpcultuur, waarin de levensduur van de dingen vaak heel kort is, een merkwaardig fenomeen: we ervaren bij het weggooien geen verlies en daardoor geen vergankelijkheid. Als we iets weggooien is het weg, het bestaat voor ons niet meer, ook niet meer in onze geest – het heeft zijn betekenis verloren.

Daarentegen ervaren wij vergankelijkheid bij het verlies van wie en wat ons lief is, van wie en wat voor ons betekenisvol is. Vergankelijkheid gaat met treurnis gepaard. Wie proeft deze treurnis niet in die unieke titel van Louis Couperus' boek '*Van oude mensen de dingen die voorbij gaan?*'

Maar gelukkig, dan zijn er de kerken die de vergankelijkheid lijken te trotseren, die menselijk geweld overleven. De Beeldenstorm uit 1566 had geen schade toegebracht aan de oude Dame, de Franse Revolutie wel. In 1793 werd de kathedraal omgedoopt tot Tempel van de Rede. Daarna werden de 28 beelden van de koningen van Juda onthoofd omdat men dacht dat het beelden van Franse koningen waren.

In het voor ons mensen wisselend tij van de geschiedenis, in de korte tijd dat wij ons mogen voegen in de loop van het bestaan, zijn gebouwen als de Notre-Dame voor ons de verbeelding van de continuïteit – wát ook verandert, die gebouwen trotseren uiteindelijk immers de menselijke wispelturigheid?!

Dáárom was de treurnis zo groot: toen we keken naar de brandende Notre-Dame zagen we opeens dat ook zij machteloos was. Wij ervaren in Onze gehavende Vrouwe onze eigen kwetsbaarheid, machteloosheid, vergankelijkheid. Daarom zei de Franse president Emmanuel Macron: '*Het is verschrikkelijk om een deel van onszelf in vlammen te zien opgaan.*' Dan gaat een deel van je hart verloren.

Op 13 mei 2000 werd de wijk Roombeek in Enschede weggevaagd door een immense ontploffing. Toen de koningin een bezoek bracht, schreef Willem Wilmink het gedicht *Enschede huilt* met als laatste couplet:

Arm Enschede, verberg je in
de armen van je koningin
en huil, want daar is reden voor
en huil dan maar aan één stuk door.

Wat kunnen wij beter doen dan de huilende Notre-Dame in onze armen nemen? Want daar is reden voor: dan zal ze door het werk van mensenheden weer kunnen helen!

Muziek 27

1. Johannes Brahms voltooide in 1868 zijn monumentale *Ein Deutsches Requiem*. Het woord monumentaal is hier terecht en wel heel passend. Kan het monumentaler dan in het tweede deel *Denn alles Fleisch, es ist wie Gras*? Je kunt het [hier](#) horen.

2. Heeft het wereldberoemde, door Cavallé-Coll gebouwde, orgel de ramp overleefd? Er is alle hoop dat dit inderdaad zo is. Kijk en luister [hier](#) naar een kort filmpje over dit orgel. En ben je echt een liefhebber dan mag je [deze uitgebreide film](#) over dit orgel niet missen. En [hier](#) laat Vincente Dubous, organiste titulaire van dit orgel, een improvisatie horen.